

ταγματάρχης ενεχείρισε τὸ σημειωματάριον εἰς τὴν Πιέτρην, ἔθλιψεν ἰσχυρῶς τὴν χεῖρά της, καὶ ἐκύτταξεν αὐτὴν μὲ βλέμμα παράξενον, ὡσεὶ ἤθελε νὰ εἴπῃ, καθ' ἃ αὐταῖς λέξεσι κατέθεσεν ἡ μάρτυς: «Εἶναι σπουδαῖον· εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ φονῆ!»

Ἡ Πιέτρην ἀνερχομένη εἰς τὸ χωρίον, συνήντησε καθ' ὁδὸν τὸν κύριον δῆμαρχον Βαρρικίνη μετὰ τοῦ υἱοῦ του Βικεντέλλο. Εἶχε νυκτώσῃ πλέον τότε. Ἡ χωρική διηγήθη ὅλα ὅσα εἶδε, ὃ δὲ δῆμαρχος λαβὼν τὸ σημειωματάριον ἔδραμεν εἰς τὸ δῆμαρχεῖον διὰ νὰ περιβληθῇ τὴν ταινίαν, τὸ διακριτικὸν τοῦ ἀξιωματός του ἔμβλημα, καὶ νὰ καλέσῃ τὸν γραμματεῖα τῆς δῆμαρχίας καὶ τὴν χωροφυλακὴν. Ἡ Μαγδαληνὴ Πιέτρην, μείνασα μόνη μετὰ τοῦ νέου Βικεντέλλου, πρότεινεν εἰς αὐτὸν νὰ δράμωσιν, ὅπως παρὰσχωσι βοήθειαν εἰς τὸν συνταγματάρχην, ἂν τυχὸν ἔζη ἀκόμη· ἀλλ' ὁ Βικεντέλλος ἀπεκρίθη, ὅτι ἂν τὸν ἔβλεπον πλησίον τοῦ θανασίμου ἐχθροῦ τῆς οἰκογενείας του θὰ ἀπέδιδον βεβαίως εἰς αὐτὸν τὸν φόνον. Μετ' ὀλίγον ἦλθεν ὁ δῆμαρχος καὶ εὐρὼν τὸν συνταγματάρχην νεκρὸν, διέταξε νὰ μετακομίσωσιν ἐκεῖθεν τὸ πτώμα του καὶ συνέταξεν ἐκθεσιν περὶ τῶν γενομένων.

[Ἐπεταί συνέχεια.]

ΟΙ ΦΡΑΓΚΟΙ ΕΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΩΙ

ΥΠΟ Η. F. Tozer.

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Γουλιέλμου Βιλλαρδουίνου, τῷ 1266, Κάρολος ὁ Ἀνδηγαυὸς ἐκέρδησεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὰ βασιλεία τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Σικελίας. Τὸ δ' ἐπόμενον ἔτος ὁ Γουλιέλμος, αἰσθανόμενος τὴν ἀνάγκην τῆς ὑποστηρίξεως μεγάλης τινὸς δυνάμεως ἰσχυροῦσης νάντιστῇ κατὰ τῆς ταχέως αὐξήσεως δυνάμεως τῶν Παλαιολόγων, ἐμνήστευσε τὴν θυγατέρα του Ἰσαβέλλαν, ἧτις ἦτο καὶ κληρονόμος αὐτοῦ, στερουμένου υἱοῦ, μετὰ τοῦ Φιλίππου, τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ Καρόλου. Ὁμοίως δὲ ἠδυνήθη νὰ βοηθήσῃ ὕλικῶς τὸν νέον αὐτοῦ σύμμαχον κατὰ τοῦ νεαροῦ Κορραδίνου, ὅστις νῦν παρουσιάζετο ὡς ἀντίπαλός του, διατρέχων τὴν Ἰταλίαν μετὰ στίφους ἵπποτῶν, συνέτεινε δ' οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἐν Ταλλιακότῳ νίκην. Ἀνταποδίδων δ' αὐτῷ ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως ταύτην τὴν βοήθειαν, ἐχορήγησεν αὐτῷ δυνάμιν ἐπικουρικοῦ στρατοῦ καταστήσαντος αὐτῷ δυνατὴν τὴν κατὰ τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτορος ἀντίστασιν. Ἀλλ' εἰ καὶ ἀπεκτίθη οὕτως ἡ βοήθεια ἰσχυροῦ ἡγεμόνος, ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀχαΐας περιεπλάκη τὰ νῦν εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ οἴκου τῶν

Ἀνδηγαυῶν καὶ τῆς Ἀραγωνῶς ἔριν· αἱ δ' ἀπαίτησεις τῶν Ἀνδηγαυῶν ἠυζήθησαν τὸ ἐξῆς διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Βαλδουίνου Β', τοῦ τελευταίου Λατίνου αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, εἰς τὸν Κάρολον γενομένης παραχωρήσεως τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ ὡς ἐπικυριάρχου τοῦ Μωρέως. Ἡ εἰς Ἰταλίαν στρατεία ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον μέγα συμβᾶν τοῦ βίου τοῦ Γουλιέλμου, εἰ καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐπῆλθε μετὰ δέκα μόλις ἔτη (1278 μ. X.). Ἐτάφη δὲ παρὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τῆς Ἀνδραβίδας. Μετ' αὐτοῦ δ' ἐξέλιπεν ἡ σειρά τῶν ἀρρένων γόνων τοῦ οἴκου τῶν Βιλλαρδουίνων, καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι σὺν αὐτῷ τελευτᾷ ἡ πρώτη περίοδος τῆς ἱστορίας τῆς ἡγεμονίας τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Γοδσφρέδος Βιλλαρδουῖνος καὶ οἱ δύο αὐτοῦ υἱοί, καίπερ στερούμενοι ἀρχῶν καὶ ὄντες βίαιοι, ἠδύναντο νὰ εἶνε μεγάλοι ἄνδρες ἐν οἰαδῆποτε ἐποχῇ, ἔνεκα τοῦ συνδυασμοῦ τῆς πονηρίας καὶ πολιτικῆς περισκέψεως μετὰ τῆς τόλμης καὶ τοῦ σθένους ἐν τῇ δράσει τοῦ παρατηρουμένου ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ ἐπομένη περίοδος εἶνε ἐποχὴ ἀσημοτέρων προσώπων καὶ ἀνισχυροτέρας διοικήσεως, αἱ δὲ δυνάμεις αἱ ἐπιδρῶσαι ἐπὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς εἶνε κατὰ μέγα μέρος ξέναι τῆς χώρας.

Ἡμῖσιαν περίπου ἑκατονταετηρίδα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γουλιέλμου Βιλλαρδουίνου ἡ ἐπικυριαρχία τῆς ἡγεμονίας ἔμεινεν ἐν ταῖς χερσὶ τῶν θηλέων ἀπογόνων αὐτοῦ, εἰ καὶ οὗτοι ὑπεχρεοῦντο εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῶν Ἀνδηγαυῶν ἡγεμόνων ὡς ἐπικυριάρχων, ἀπὸ καιροῦ δ' εἰς καιρὸν ἡ διοικήσεις ἐνηργεῖτο διὰ τῶν ἀντιπροσώπων οὓς οἱ ἡγεμόνες οὗτοι διετήρουν ἐν τῇ χώρᾳ. Φίλιππος, ὁ πρῶτος σύζυγος τῆς Ἰσαβέλλας Βιλλαρδουίνου, ἀπέθανε προῶρως· μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ χῆρα αὐτοῦ συνεζύχθη μετὰ Βέλγου εὐπατρίδου, Φλωρεντίου τοῦ Ἄνιονου, ὃν ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως περιέβαλεν ἔπειτα ἡγεμονικὴν ἰσχύιν. Ὁ Φλωρεντίος φαίνεται ὑπάρχεις δραστήριος ἄμα καὶ εὐθύς ἡγεμῶν, τὰ δ' ὀκτὼ ἔτη καθ' ἃ ἐκυβέρνησεν ἐν Πελοποννήσῳ (1289—1297) ὑπῆρξαν ἐποχὴ εὐημερίας. Κατανοήσας ὅτι ἡ χώρα εἶχεν ἀνάγκην εἰρήνης, ὑπέγραψε συνθήκην μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ἀνδρονίκου τοῦ Β'. Οὕτω δὲ ἠδυνήθη νὰ περιστείλῃ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν στρατιωτικῶν στιφῶν καὶ νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς ἐσωτερικὰς μεταρρυθμίσεις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ ἐπεκράτει ἡ βία καὶ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Ἡ δὲ λύπη ἡ προξενηθεῖσα ὑπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἠυζήθη ὡς ἐκ τῆς διοικήσεως τοῦ διαδόχου αὐτοῦ, Φιλίππου τοῦ Σαβαυδοῦ, τοῦ τρίτου συζύγου τῆς Ἰσαβέλλας Βιλλαρδουίνου. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἐσχόλασεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς περὶ τὴν συσσώρευσιν χρημάτων πρὸς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄφελος, ἐπὶ τούτῳ δὲ τῷ

σκοπῶ ἐπέβαλε τέλος εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ Σλάβους ὀρεινοὺς τῆς βορείας Ἀρκαδίας, οἵτινες ἦσαν δι' ἐγγράφων ἀπηλλαγμένοι τοιούτων εἰσφορῶν. Διὸ ἐπανεστῆσαν, καλέσαντες δ' εἰς βοήθειαν τὰς ἐν Μιστρᾷ βυζαντιακὰς ἀρχάς, κατῴρωσαν νὰ καταστρέψωσι δύο τῶν φραγκικῶν φρουρίων. Καὶ ἡ μὲν ἀποστασία αὐτῶν κατεστάλη πρὸς ὦραν, ἀλλ' οὐχ ἦτοτο τὸ μέρος τοῦτο τῶν κατοίκων ἀπέξενώθη διαρκῶς καὶ συνέτεινεν εἰς τὴν ἐπακολουθήσασαν ἐκδιώξιν τῶν κυρίων αὐτῶν. Τῷ δὲ 1304 Φίλιππος ὁ Σαβαυδὸς καὶ ἡ Ἰσαβέλλα ἐγκατέλιπον τὴν χώραν, Φίλιππος δὲ ὁ Ταραντίνος, λαβὼν τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Μωρέως παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Καρόλου τοῦ Β', βυσιλέως τῆς Νεαπόλεως, ἔλαβε μὲν αὐτὸς τὸν τίτλον τοῦ ἡγεμόνος, ἀλλ' ἀνεγνώρισε τὰς ἀξιώσεις τῆς Ματθίλδης, θυγατρὸς τῆς Ἰσαβέλλας καὶ τοῦ Φλωρεντίου, διορίσας τὸν σύζυγον αὐτῆς, Γουίδωνα Β', τὸν κύριον τῶν Ἀθηνῶν, τοποτηρητὴν αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ κακοτυχία ἧς πείραχ ἔλαβεν ἡ ἐπαρχία ἀπολέσασα τὸν Φλωρεντιὸν ἐπανελήφθη διὰ τοῦ προώρου θανάτου τοῦ Γουίδωνος, οὗ ἡ διοικήσεως ὑπῆρξεν ἐπ' ἰσῆς εὐεργετική. Μετὰ τινα δὲ χρόνον, τῷ 1313, ἡ Ματθίλδη συνεζεύχθη μετὰ Λουδοβίκου τοῦ Βουργουνδίου, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἀπέθανεν, ὡς λέγεται ἐκ φαρμάκου, τῷ 1316, βραχὺ μετὰ τὴν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἄφιξιν του. Ἡ δὲ ἱστορία τῆς ἐκλείψεως τοῦ κλάδου τούτου τῶν Βιλλαρδουίνων εἶνε τραγικὴ καὶ ἐμφαίνει τὴν ἀκάθεκτον φιλοδοξίαν τοῦ οἴκου τῶν Ἀνδρηγαυῶν. Ῥοβέρτος, ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως, καὶ Φίλιππος ὁ Ταραντίνος, ἀποφασίσαντες νὰ ἐξασφαλίσωσιν εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Μωρέως, ἔγνωσαν νὰ ὑποχρεώσωσι τὴν Ματθίλδην ὅπως λάβῃ νῦν ὡς σύζυγον τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν Ἰωάννην κόμητα τῆς Γραυίνης ἀρονυμένης δ' αὐτῆς νὰ συναίνεσθ, ἐτέλεσαν τὸν γάμον καὶ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτῆς καὶ ἔπειτα ἐνέκλεισαν αὐτὴν εἰς τὸ ἐν Νεαπόλει ὠμόμορον φρούριον Castel dell' uovo, ἐν ᾧ ἀπέθανε περὶ τὸ 1324.

Τὸ ἀνίσχυρον τῆς διοικήσεως κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ πολλῶ μᾶλλον ἢ σύγχυσις ἡ ἐπακολουθήσασα εἰς τὰς ἀξιώσεις τὰς προκληθείσας μετὰ τὸν θάνατον τῆς Ματθίλδης, ἠνάγκασαν τοὺς βαρῶνας τοῦ Μωρέως νὰ ἐπιζητήσωσι τὴν ἰδίαν ἀνεξαρτησίαν καὶ νὰ περᾶσκουσιν εἰς ἄμυναν. Μετὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον γίνεται λόγος περὶ ἐνὸς ἢ δύο ἡγεμόνων, οἷος Ῥοβέρτος ὁ Ταραντίνος (1346 μ. Χ.) καὶ ἡ χήρα αὐτοῦ Μαρία ἡ Βουργωνίς (1364 μ. Χ.), ἀνεγνωρισμένων ὑφ' ἀπάσης τῆς ἡγεμονίας ἀλλ' ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἦτο περιορισμένη ἐντὸς ὀρίων στενῶν, τὸ δ' ἔργον τῆς διοικήσεως ἀπέβη ἐξαιρετικῶς δυσχερές. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τὸ ἀντίπαλον ἑλληνικὸν κράτος τοῦ Βυζαντίου, αἰσθα-

νόμενον τὴν ἀνάγκην ἐνότητος, ἐποίησε βαθμιαίας, ἀλλὰ σταθεράς, προόδους. Ἦδη ἡγεμονεύοντος τοῦ Γουλιέλμου Βιλλαρδουίνου, κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τὴν ἐπακολουθήσασαν εἰς τὴν περὶ τὴν Μονεμβασίαν καὶ τοῦ Μιστρᾶ, οἱ Ἕλληνες κατέλαβον τὰ Καλάβρυτα, ἔδραν μίαν τῶν πρώτων βαρωνιῶν, ἐν τοῖς βορείοις μέρεσι τῆς χερσονήσου, καὶ διετήρησαν διηνεκῶς τὴν θέσιν ταύτην. Εἶνε δὲ παράδοξον, ὅτι ἐν ᾧ οἱ Ἕλληνες οὕτω κατέλαβον σκοπιᾶν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἐχθρικής χώρας, οἱ Φράγκοι κατεῖχον συγχρόνως τὴν πόλιν Λακεδαιμονίαν, καίπερ ἀπέχουσαν ὀλίγα μόνον στάδια ἀπὸ τοῦ Μιστρᾶ καὶ ἀποχωριζομένην διὰ μακρᾶς ἐκτάσεως τραχείας γῆς ἀπὸ τοῦ Νικιλίου, τοῦ πλησιεστάτου μέρους ἅψ' οὐ ἠδύνατο ἡ πόλις νὰ λάβῃ βοήθειαν. Ἄλλὰ τὸ φρούριον τοῦτο δὲν ἔμεινε μακρὸν χρόνον εἰς τὰς χεῖράς των· τέλος δὲ τῷ 1320 οἱ Ἕλληνες ἐγένοντο κύριοι τῶν ὄχυρῶν θέσεων τῆς Κερτυκίνης καὶ τῆς Ἀκόθης. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ χρόνου ἡ περιοχὴ τῆς ἡγεμονίας περιωρίσθη εἰς τὴν Μεσσηνίαν, τὴν Ἠλίαν καὶ τὴν βορείαν ἀκτὴν τῆς χερσονήσου· τὴν δὲ Ἀρκαδίαν ἀπέβλαστον ὀλοτελῶς, οἱ δὲ Φράγκοι ἐνοικοῖ τῆς χώρας ταύτης μετέστησαν πολυπληθεῖς εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν. Ἡ δὲ παρὰ τῶν Καταλωνίων ἐν τῇ παρὰ τὸν Κηρυσὸν μάχῃ τῷ 1311 καταστροφὴ πλείστων τῶν ἵπποτῶν τῆς Ἀχαΐας, συμβᾶσα βραχὺ πρὸ τῆς περιόδου ταύτης, παρέχει περαιτέραν ἀπόδειξιν τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ τῶν χρόνων τοῦ Μανουὴλ Καντακουζηνοῦ (1349 μ. Χ.) ἡ βυζαντιακὴ ἐπαρχία ἐν τῷ Μωρέῳ εἶχεν ἀρίστην σημασίαν ὅπως ἀποτελέσθῃ ἴδιον δεσποτάτον, καταστάσα κληρονομία τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου.

Κατὰ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος ἡ διοικήσεως τοῦ φραγκικοῦ Μωρέως εὐρίσκετο πράγματι ἐν ταῖς χερσὶ δυνάμεως, ἧς ἡ ἱστορία ἐγένετο γνωστὴ διὰ τῶν ἐρευνῶν τοῦ Καρόλου Χόφφ. Ἦτο δὲ αὕτη ἡ ναβαρρική ἐταιρεία, στίφος τυχοδιωκτῶν ἀνάλογον πρὸς τὴν μεγάλην καταλωνιακὴν ἐταιρείαν· ἰδρύθη δ' αὕτη ἐν Ναβαρρᾷ τῷ 1380 ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου de Baux, ἀνεψιοῦ Φιλίππου Β' τοῦ Ταραντίνου, ὅστις κατὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγεμόνος τούτου ἤξιον ὅτι ἐκληρονόμησε παρ' αὐτοῦ τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἀχαΐας καὶ προέθετο νὰ καταλάβῃ τὴν χώραν διὰ τῆς βοηθείας τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος μισθοφόρων. Ἐπ' ὀνόματι δ' αὐτοῦ οὗτοι πρῶτον μὲν κατέλαβον τὴν Κέρκυραν, ἔπειτα δ' ἐπέδρομον κατὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ κατέλαβον τὰς Ἀθήνας, τότε κατεχομένης ὑπὸ τῶν Καταλωνίων. Ἐκδιωχθέντες δὲ πάλιν ἀπὸ τούτων τῶν χωρῶν, ἀρχομένου τοῦ 1381 ἐπελάθοντο τῆς κατακτήσεως τοῦ Μωρέως, καταλαβόντες δὲ τὴν Βοστίτσαν κα-

τέσχον ἐπισήμως τὴν χώραν ἐπ' ὀνόματι τοῦ μισθωτοῦ αὐτῶν· εἶτα δ' ἔπλευσαν πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν καὶ ἐγκαθιδρύθησαν ἐν Ναβαρρίνῳ. Ἐξ αὐτῶν δ' ἔλαβε τὸ ὄνομα ὁ τόπος οὗτος (Chasteaux Navarres) καὶ οὐχί, ὡς ἐνομίζετο πρότερον, ἐκ τῶν Ἀβάρων. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγένοντο κύριοι καὶ τῆς Κυλαμάτας. Ἡ δὲ ἐξάρτησις αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Ἰακώβου de Baux ἀπέβη μετ' οὐ πολὺ ὀνομαστική· ὅτε δὲ τὸ ὑπόλοιπον τῆς χερσονήσου ὑπετάγη εἰς αὐτοὺς, τῷ 1386, ἡ εἰσαγωγή ἀνεκέρυξε τὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς Πέτρον τοῦ San Superan τοποτηρητὴν τῆς ἡγεμονίας, οὗτος δ' ἀπέβη ὄντως ὁ πραγματικὸς κυβερνήτης τῆς χώρας καὶ μετὰ δέκα ἔτη ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως ὡς κληρονομικὸς ἡγεμῶν. Ὡς εἰκὸς δὲ, ἀρχηγὸς τυχοδιωκτῶν οἷος ὁ Πέτρος, ἔσχεν ἐλαχίστην ἀνασκοπὴν ὡς πρὸς τὰ μέσα δι' ἣν ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀρχὴν· καὶ πρὸ τοῦ χρόνου τούτου δ' εὐρίσκομεν αὐτὸν μεταβαίνοντα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σουλτάνου Βαγιαζήτου, ἀναμφιβόλως ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ βοήθειαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Πελοποννήσου. Ἡ δὲ βοήθεια αὕτη ἔφθασεν ὑπὸ τύπον δυσάρεστον, καθότι τῷ 1397 ὁ στρατηγὸς τοῦ Βαγιαζήτου Ἐβρονόσβεθης ἐπέδραμε κατὰ τοῦ Μωρέως καὶ ἐδήλωσε τὴν χώραν, καταστήσας ὑποφόρους τὸν τε δεσπότην τοῦ Μωρέως Θεόδωρον καὶ αὐτὸν τὸν Πέτρον. Ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ ζυγοῦ ἀπηλλαγθησαν διὰ τῆς ἀκμῆς τοῦ Τιμούρ, τῆς ἐπακολουθησάσης εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀγκυραν μάχην καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Βαγιαζήτου τῷ 1402.

Θανόντος δὲ τοῦ Πέτρου τῷ 1402 ἡ κυριαρχία τῶν Ναβαρριῶν ἐπερατώθη· οὕτω δὲ ἀρχομένου τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος ἐξέλιπε πᾶσα ἐνότης παρὰ τοῖς Φράγκοις κατακτηταῖς τῆς Πελοποννήσου. Τὸ μὲν Ἄργος καὶ τὸ Ναύπλιον εἶχον πωληθῆ εἰς τὴν Βενετίαν τῷ 1388 ὑπὸ τοῦ τελευταίου κληρονόμου τοῦ οἴκου τῶν Βρυνειῶν, οἵτινες ἐκληρονόμησαν τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν Δελαρός· ἡ Κόρινθος προσηρτήθη τῷ 1404 εἰς τὸ βυζαντινὸν δεσποτάτον τῆς Πελοποννήσου· αἱ δὲ Πάτραι μετὰ τῆς λατινικῆς αὐτῶν ἀρχιεπισκοπῆς περιήλθον εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Πάπα. Ἡ δὲ ὑπόλοιπος χώρα ἐγένετο προσωρινῶς κτῆμα τοῦ γενουνησίου οἴκου τῶν Ζαχαριῶν, ὅστις πρὸ διακοσίων ἐτῶν εἶχεν ἐγκαταστῆ ἐν Χίῳ, Σάμῳ καὶ ἄλλαις τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, καὶ, ἐκταθεὶς πρὸς διαφόρους διευθύνσεις, εἶχεν ἀποβῆ τέλος ἡ κυριωτάτη δύναμις ἐν τῷ Μωρέῳ καὶ ἐκυριαρχεῖ τοῦ ἡλιακοῦ πεδίου, τῆς ἀρχαίας βαρωνίας τῆς Χαλανδρίτσας ἐν Ἀχαΐᾳ καὶ μέρους τῆς Μεσσηνίας. Μετὰ δὲ τῶν μεταβολῶν τούτων τῶν ἀρχόντων συμμετεβλήθησαν καὶ οἱ Φράγκοι κάτοικοι τῆς

χώρας. Κατάλογος τῶν τιμαρίων τοῦ Μωρέως, συνταχθεὶς περὶ τὸ 1391 καὶ σωζόμενος μέχρι τοῦ νῦν, δεικνύει ὅτι οὐδὲ ἐν τῶν παλαιῶν τιμαριωτικῶν ὀνομάτων ἀρχόντων τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος διεσώζετο κατὰ τούτους τοὺς χρόνους. Τὸ τέλος τοῦ ἀσθενοῦς τούτου κράτους, ἡ σκιά τῆς ἄλλοτε λαμπρᾶς ἡγεμονίας, δύναται νὰ περιγραφῆ ὡς θάνατος ἀνώδυνος. Τῷ 1427 ὁ δεσπότης Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, ὁ μέλων αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ὁ ἠρωικῶς θανὼν ἐν τῇ μοιραίᾳ πολιορκίᾳ τῆς πόλεως ταύτης, κατακτήσας τὸ ὑπόλοιπον τῆς Ἡλίδος, ἐπεφάνη πρὸ τοῦ λιμένος τῆς Γλαρέντζας, ὅστις τότε κατείχετο ὑπὸ τοῦ Καρόλου Τόκκου, κόμιστος τῆς Κεφαλληνίας, εἰς ὃν εἶχε πωληθῆ ὑπὸ τινος Γενουνησίου τυχοδιώκτου, καλουμένου Ὀλιβερίου Φράγκου, ἐξαναγκάσαντος τὸν Κεντουρίωνα Ζαχαριῶν νὰ παραχωρήσῃ αὐτὸν τῷ 1418. Ὁ κόμισ, ἐνοσῶν ὅτι ἀδυνατεῖ νάντιστῆ κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἀπεδέξατο τὰς προτάσεις τοῦ Κωνσταντίνου ὑποδείξαντος αὐτῷ πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ πολέμου τὴν διὰ κηδεστείας ἔνωσιν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ εἰς γάμον τὴν ἀνεψιὰν αὐτοῦ, τὴν ὠραίαν Μαγδαληνὴν Τόκκου, λαβοῦσαν ὡς προῖκα τὴν Γλαρέντζαν καὶ τὰς λοιπὰς αὐτοῦ κτήσεις ἐν Ἑλλάδι. Ὁ δεσπότης κατέλαβε τὴν χώραν ταύτην καὶ τὸ γειτονικὸν προῦριον τοῦ Χλεμουτζίου ὅπερ ἐγκατέστησεν ὡς ἔδραν αὐτοῦ, καὶ ἔπειτα ἐπελήφθη τῆς ἐκπολιορκήσεως τῶν Πατρῶν, ὧν ἐγένετο κύριος τῷ 1429. Στρατοπεδεύων πρὸ ταύτης τῆς πόλεως ἐτέλεσε τοὺς γάμους αὐτοῦ μετὰ τῆς Μαγδαληνῆς, ἧτις ἔκτοτε ἔλαβε τὸ ὄνομα Θεοδώρα. Ἐν δὲ τῷ μεταξύ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θωμᾶς κατέλαβε τὴν Χαλανδρίτζαν καὶ ἐστενοχώρησε τὸν Κεντουρίωνα Ζαχαριῶν ἐνταῦθα οὕτως, ὥστε καὶ οὗτος συνήνεσε νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ τὰς χώρας του ὡς προῖκα τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Αἰκατερίνης. Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ τελευταία τῶν φραγκικῶν ἐν Πελοποννήσῳ κτήσεων. Οὕτω δὲ διὰ τῆς ἐπιγάμιας τῶν ἀντιμαχομένων μερίδων ἡ ἱστορία τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἀχαΐας περατοῦται διὰ λύσεως μελοδραματικῆς. Οἱ Ἕλληνες ἀνέκτησαν τὸ ὅλον τῆς χώρας, ἐξαίρουμένων τῶν μερῶν ἄτινα περιήλθον εἰς τὴν Βενετίαν, καὶ ταῦτα εἰκοσιτέσσαρα ἔτη πρὶν τὸ βυζαντινὸν κράτος καταλυθῆ διὰ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ δὲ Κεντουρίων ἐτήρησε τὴν κενὸν τίτλον ἡγεμόνος μέχρι τοῦ θανάτου του, τῷ 1432, διὸ τὸ ἔτος τοῦτο θεωρεῖται ὡς ἡ χρονολογία τοῦ ὀριστικοῦ τέλους τῆς ἡγεμονίας. Ἡ δ' ὅλη διάρκεια αὐτῆς ὑπῆρξεν ἐτῶν διακοσίων καὶ εἴκοσιν ἐπτά. Ὅπως ἐκτιμῆσωμεν τὰ ποτελέσματα τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων κατακτήσεως τῆς Πελοποννήσου, ὀφείλομεν μόνον νὰ παραβάλωμεν τὴν κατάστασιν τῆς χώρας ἀρχομένης τῆς περιόδου

ταύτης πρὸς τὴν ἐν τέλει αὐτῆς. Κατὰ τὸν δω-
δέκατον αἰῶνα, ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς εἰρήνης ἧς
ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶχε προαπολαύσει, εὐρίσκειτο
ἐν ἐκτάκτως ἀνθηρᾷ καταστάσει· ἤμαζον ἐν
αὐτῇ πολλαπλῆ βιομηχανία, ἰδίως δὲ ἡ πορφυ-
ροβαφικὴ καὶ ἡ κατασκευὴ μεταξίνων καὶ λινῶν
ὑφασμάτων ἡ γῆ ἐκαλλιεργεῖτο μετ' ἐπιμελείας,
ἐν ἀρίστη δὲ διατηρήσει εὐρίσκειτο ὅ τι δύναται
νὰ θεωρηθῆ ἡ βᾶσις πεπολιτισμένης κοινωνίας, ἡ
χρῆσις δηλαδὴ τοῦ κεφαλαίου ἐπὶ διαδοχικὰς
γενεὰς εἰς ὁδοὺς, γεφύρας, προκυμαίας, ἀποξη-
ράσεις γαιῶν καὶ ἄλλα ὅμοια ἔργα.

Ἄφ' ἐτέρου δὲ κατὰ τὴν δύσιν τῆς τουρκι-
κῆς κατακτῆσεως εὐρίσκομεν τὴν χώραν ἡρημω-
μένην κατοίκων, τὴν ἐμπορίαν καὶ βιομηχανίαν
ἐν στασιμότητι, τὴν γεωργίαν ἡμελημένην, τὰ
δὲ δημόσια ἔργα καὶ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας
κατεστραμμένα. Εἰ καὶ σποραδικαί μόνον εἶνε
αἱ περὶ τῆς συγχρόνου κοινωνίας εἰδήσεις ἅς κα-
τορθοῦμεν νὰ περισυλλέξωμεν ἐκ τῶν συγγρα-
φῶν τῆς περιόδου ταύτης, δυνάμεθα οὐχ ἥττον
μέχρι τινὸς νὰ ὀρίσωμεν τοὺς σταθμοὺς τῆς βυ-
θμιαίας προόδου τοῦ κακοῦ. Καὶ δὴ κατὰ τὴν
δεκάτην τρίτην ἑκατονταετηρίδα πολλοὶ εἰκο-
γόνειαι κατέλιπον τὴν Πελοπόννησον ἀπερχόμενοι
εἰς Κωνσταντινούπολιν, οἱ δὲ γενναῖοι ὀρεινοὶ τῆς
χερσονήσου ὑπῆρέτουν ἐν τῷ στόλῳ τοῦ αὐτο-
κράτορος τοῦ Βυζαντίου. Ἡ δ' ἐπακολούθησασα
περίοδος τῆς ἀναρχίας προεκάλεσε τὴν ὑπὸ τῶν
πίεσεων τῶν βαρῶνων καὶ στρατιωτικῶν τυχο-
διωκτῶν ταλαιπωρίαν τῶν ἀγροτῶν, ὧν τὰ
κτῆματα κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν συνεχῶν κα-
τανάγκασμῶν. Οὕτω δὲ ἤδη ἀπὸ τοῦ χρόνου
καθ' ὃν ἐγένετο δεσπότης τῆς χερσονήσου ὁ Μα-
νουὴλ Καντακουζηνὸς, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1349, ἀ-
ποικίαι σκαιῶν Ἀλβανῶν χωρικῶν, ἀντεχόντων
πρὸς μεγαλειτέρας πιέσεις καὶ ἐχόντων ἀνάγκας
ὀλιγωτέρας ἢ μᾶλλον πεπολιτισμένοι κάτοικοι,
κατήχθησαν πολυάριθμοι εἰς τὴν Ἀρχαδίαν.
Ἐκ δὲ τῶν περιγραφῶν τῆς ἀθλιότητος καὶ τῆς
ἀτάκτου καταστάσεως τῆς ἐπαρχίας ἅς παρέχει
ὁ συγγραφεὺς τοῦ Μάξσαρι, ὅστις ἔζησε χρόνον
τινὰ ἐν Μιττράχ ἀρχομένου τοῦ δεκάτου πέμπτου
αἰῶνος, εἰ καὶ πρέπει νὰ φαιρέσωμεν τὰς ὑπερβο-
λὰς εἰς ἅς ὑποπίπτει ὡς σατυρογράφος, καθίστα-
ται φανερὸν ὅτι ἡ καταστροφή τῆς χώρας ὑπῆρ-
ξε τὸν τευθεν πλήρης.

Ἄλλ' ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὰ ὀλέ-
θρια ταῦτα ἀποτελέσματα δὲν πρέπει νὰ ποδοθῶ-
σιν ἅπαντα εἰς τοὺς Φράγκους κατακτητὰς. Ἡ
σπουδαία μεταξουργία πικραδείματος χάριν εἶ-
χεν ἤδη ἀρχίσει νὰ παρακμάζῃ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν
καθ' ἃς ὁ Νορμαννὸς ἡγεμὼν τῆς Σικελίας Ρο-
γέρος μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1147 ἄλωσιν τῆς Κορίν-
θου μετήνεγκε τὴν βιομηχανίαν ταύτην, ἐφ' ἣ ἡ
Κόρινθος ἦτο περιώνυμος, εἰς τὴν σικελικὴν Πά-

νορμον, συμπαραλαβὼν τοὺς δεξιωτάτους μετα-
ξουργοὺς μετ' αὐτοῦ. Ἄφ' ἐτέρου δὲ αἱ πειρατι-
καὶ ἐκδρομαὶ τῶν Σελδσοικιδῶν Τούρκων, οἵτινες
οὐ μόνον δηΰσεις προεξέουν, ἀλλ' ἔκαιον τὰς οἰ-
κίας, κατέστρεφον τὰ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ ἡρ-
παζον τοὺς κατοίκους πωλουμένους ὡς δούλους,
ἐξηρῆμωσαν τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ
δεύτερον ἡμισυ τῆς δεκάτης τετάρτης ἑκατον-
ταετηρίδος. Ἐπ' ἴσης δὲ ὁ μακρὸς ἀγὼν μετὰ
τῆς βυζαντιακῆς αὐτοκρατορίας ἐπήνεγκεν ἀποτε-
λέσματα, ἅτινα θὰ ἦτο δυνατόν ἐν μέρει νὰ πο-
φευχθῶσιν ἂν οἱ ἐπιδρομαεῖς ἤθελον ἀδιαφειλοει-
κῆτως μείνει κύριοι τῶν κατακτηθειῶν χωρῶν.

Ἄλλ' ὅμως καὶ μετ' ὅλα ταῦτα αὐτὸ τὸ τιμα-
ριωτικὸν σύστημα καὶ ὁ χαρακτήρ τῶν εἰσαγα-
γόντων αὐτὸ πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αἰτία
τῆς παρακμῆς τῆς χώρας. Οἱ δύο λαοὶ οἱ οὕτως
ἐλθόντες εἰς συνάφειαν ἦσαν κατὰ πάντα ἀντί-
θετοι. Οἱ μὲν Ἕλληνες ἦσαν πολλῶ ἀνώτεροι
ὑπὸ τὴν ἐποψίν τοῦ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν
περὶ τὸν βίον τεχνῶν· τὸ δὲ ἀστικὸν αὐτῶν σύ-
στημα καὶ ἡ πολιτικὴ διοίκησις, ἀπορρέοντα ἐκ
τοῦ ἀρχαίου ῥωμαϊκοῦ δικαίου, ἦσαν ὑπέτερα
πάντων τῶν εἰσαχθέντων εἰς τὰ δυτικὰ ἔθνη. Οἱ
δὲ Φράγκοι ἀφ' ἐτέρου εἶχον τὸ πλεονέκτημα ὑ-
ψηλοτέρων ἠθικῶν ἀρχῶν, ἀπορρεουσῶν ἐκ τοῦ
σεβασμοῦ πρὸς αὐτοὺς καὶ τῆς φιλαλληθείας, ἀ-
ρετῶν ὀφειλομένων εἰς τὴν οἰκογενειακὴν αὐτῶν
πειθαρχίαν· αὐταὶ δὲ διετηρήθησαν ἐπὶ τινα χρόνον
ὡς ἐκ τοῦ τιμαριωτικοῦ αὐτῶν συστήματος καὶ
τῶν ἐξ αὐτοῦ γενωμένων δεσμῶν τοῦ κατήκοντος.

Ἄλλ' ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡ εὐεργετικὴ τοῦ συστή-
ματος τούτου ἐπίδρασις ἐξέλιπεν ἐν βραχεῖ, ἐ-
πειδὴ, ὅτε ἐχωρίζετο ἀπὸ τῶν θεσμῶν τῶν μετ'
αὐτοῦ συνδεομένων, αἱ βᾶσεις τῶν ἀρίστων αὐτοῦ
ὑποχρεώσεων ἐσαλεύοντο, οὕτω δὲ μετ' οὐ πολὺ
κατήνησε νὰ συντηρῆται μόνον διὰ τῶν δε-
σμῶν προσωπικοῦ συμφέροντος. Καὶ οἱ μὲν ἡγε-
μόνες ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Βιλλαρδουίνων, οἵτινες ἡ-
σθάνοντο τὴν ἀνάγκην τῆς συνδιαλλαγῆς τῶν
Ἑλλήνων αὐτῶν ὑπηκόων, παρεκώλον τὰς τοι-
αύτας τάσεις, ἡ δὲ σθεναρὰ αὐτῶν διοικήσεις κα-
τώρου νὰ περιορίζῃ τὰς φιλόρπαγας διαθέσεις
τῶν βαρῶνων· ἀλλὰ μετ' αὐτοὺς τὰ ἐκ τῆς ξε-
νικῆς διοικήσεως προερχόμενα κακὰ ἀνεπτύχθη-
σαν ταχέως. Καὶ δὲν ὑπῆρξαν μὲν τὰ ἀποτελέ-
σματα οὕτως ὀλέθρια ὡς ἐν τοῖς κράτεσι τοῖς ἰ-
δρυθεῖσιν ὑπὸ τῶν Στυροφόρων ἐν Παλαιστίνῃ,
ἐν οἷς ἐπεβλήθη καὶ πάλιν ἡ δουλεία εἰς λαὸν
ἀπαλλαγέντα ἀπ' αὐτῆς· ἀλλ' οὐχ ἥττον ἤδη, ὅτε
ἡ νέα κατάστασις τῶν πραγμάτων εἶχεν ὀριμά-
σει, εὐρίσκομεν ὅτι οἱ Φράγκοι εἶχον διαφθαρῆ, οἱ
δ' Ἕλληνες ἦσαν κατεστραμμένοι. Οὗτος δ' εἶνε
ὁ λόγος δι' ὃν οὐδεμία περίοδος τῆς ἑλληνικῆς ἱ-
στορίας ἀφῆκεν οὕτως ὀλίγα ἔχνη ἐν τῇ χώρᾳ ὅ-
σον ἡ φραγκικὴ κυριαρχία. Ὀλίγα τινὰ κτίρια,

ὀλίγα ὀνόματα τόπων καὶ οἰκογενειῶν, ὀλίγα λέξεις εἰσχωρήσασαι εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων ἀπομένουσιν ὡς μνημεῖα τῆς ἐποχῆς ταύτης· μάτην δ' ἀναζητοῦμεν στοιχεῖον τι πολιτισμοῦ ἢ προόδου, ἢ καὶ στασιμότητος, ἀνερχομένων εἰς αὐτήν. (*)

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ)

**Λ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑΣ ΠΑΡ ΕΛΛΗΣΙΝ

Ὅτι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπῆρχον ἐφημεριδογράφοι, οἵτινες, ἀπομνημονεύοντες χρονολογικῶς τὰ ἀξιολογώτατα τῶν γεγονότων, πρόχειρον, ὡς εἰπεῖν, παρεσκεύαζον εἰς ἐξέργασιν τὴν εἰς τὸν ἱστορικὸν ἀναγκαιοῦσαν ὕλην, ἐξ ἄλλων τε καὶ δὴ ἐκ τοῦ Πλουτάρχου πυνθανόμεθα, ἐν βίῳ Ἀλεξάνδρου ἀναγινώσκοντες, «τούτων (τῶν περὶ Ἀλεξάνδρου δηλ. ἱστορηθέντων) τὰ πλεῖστα κατὰ λέξιν ἐν ταῖς ἐφημερίσιν οὕτω γέγραπται.»

Ὅτι οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ στρατηγοὶ τὸ πάλαι ἐν ταῖς ἐκστρατείαις εἰς ἐφημεριδογράφους ἀνέθεντο τὴν ἀπομνημόνευσιν τῶν ἐν ταῖς ἐκστρατείαις αὐτῶν ἀξιολογώτατων γεγονότων μαρτυροῦνται Ἀρριανὸς τε καὶ Φίλιπος παρὰ Πλουτάρχῳ· ἐκ τῶν λόγων δὲ τοῦ Ἀρριανοῦ, «καὶ αἱ βασιλειαὶ ἐφημερίδες ὧδε ἔχουσι,» καὶ τῆς ἀμέσου ἀκολουθήσεως περικοπῆς περὶ τῆς ἀσθενείας, τῶν καθ' ἡμέραν συμπτωμάτων καὶ τῆς διαίτης τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὐκ ἀπεικότως τεκμαιρόμεθα ὅτι διέκρινον τὰς βασιλείους, ἧτοι ἐπισήμους, τῶν μὴ τοιούτων.

Πρὸς τούτοις ἐφημερίδας ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι τὰς τε βίβλους ἐν αἷς ἐσημεῖον τὰς αἰσίους καὶ ἀπαισίους, ὅ ἐστιν ἀποφράδας ἡμέρας, καὶ ἐκείνας, ἐν αἷς κατέγραφον τὰ καθ' ἡμέραν διδόμενα ἢ λαμβανόμενα χρήματα, ἧτοι τὰ κατάστιχα τῶν ληψοδοσιῶν, καθ' ἃ μαρτυρεῖ ὁ Λουκιανός, περιπαίζων τοὺς χυδαιογράφους, ὧν ἕνεκα καὶ παροιμία ἐγεννήθη, ἐν ταῖς ἐφημερίσι φιλοσοφεῖν, σημαίνουσα, ἵνα κατὰ Λουκιανὸν εἴπωμεν, τὸ «ὑπόμνημα τῶν γεγονότων γυμνὸν συναγαγεῖν ἐν γραφῇ, κομιδῇ πεζὸν καὶ χαμαιπετές, οἷον καὶ στρατιώτης ἄν τις τὰ καθ' ἡμέραν ἀπογραφόμενος συνέθηκεν, ἢ τέκτων, ἢ κάπηλός τις συμπερινοστῶν τῇ στρατιᾷ.»

Πρωϊαίτατα καὶ οἱ Ῥωμαῖοι κατενόησαν τὴν

ἀνάγκην τῆς ἀπομνημονεύσεως τῶν ἀξιολογώτατων γεγονότων, ὅθεν ἀνέθεντο τῷ παρ' αὐτοῖς ἄκρω ἀρχιερεῖ τὴν μετὰ τῶν ἡμερομηνιῶν ἀναγραφὴν τῶν σπουδαίων γεγονότων. Ταῦτα ἀνεγράφεν οὗτος ἐπὶ σανίδων, λευκῷ βεβαμμένων, αἵτινες ἀνηρτῶντο ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν οἰκιῶν, ἵνα ὡς προσिताὶ τοῖς προσερχομένοις. Ἡ ἐφημερίς αὕτη ἐπεγράφετο *Annales Maximi* (=μεγάλα χρονικά) καὶ ἐξεδίδετο ἄπαξ τοῦ ἑνιαυτοῦ.

Ἐπειδὴ ὁ ἀτελής οὗτος τρόπος τῆς τῶν γεγονότων ἀνακοινώσεως δὲν ἱκανοποιεῖ τὴν τοῦ δημοσίου περιεργίαν, ἡ Ῥωμαϊκὴ δημοκρατία ἀναγκαίαν ἔκρινε τὴν δημοσίευσιν ἡμερησίου φύλλου, οὗτινος ἀριθμοὶ τινες, διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν, εἰ καὶ οἱ νεώτεροι φιλόλογοι ἀμφισβητοῦσι τὴν γνησιότητα αὐτῶν. Ἡ ἐφημερίς αὕτη ἐπεγράφετο *Acta Populi Romani Diurna* (=ἡμερήσιαι πράξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ), ἐγράφετο ἐπὶ πινακίδων δι' ἐρευτοῦ ῥωθροῦ χρωσθῆρος, ἐδημοσίευετο καθ' ἑκάστην, καὶ περιεῖχεν ὅ,τι νῦν ἐν ταῖς ἐφημερίσι λέγομεν *Χρονικά, Τοπικά, ἢ Ἐγχώρια*: κύρια ἄρθρα, ἐπιφυλλίδες κλπ. ἀδύνατον ἦν νὰ περιληφθῶσιν ἐν αὐταῖς. Καθόλου δὲ περὶ τοῦ περιεχομένου τῶν ἐφημερίδων τούτων καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐγράφοντο δύναται νὰ κρίνη ἕκαστος ἐκ τῆς κάτωθι μεταφράσεως ἐκ τοῦ λατινικοῦ τοῦ σφζομένου ἀρχαιοτάτου φύλλου αὐτῆς, οὗ ἡ ἔκδοσις ἐγένετο ἐν ἔτει 168 π. X.

«29 μαρτίου, ὁ ὕπατος Λικίνιος ἀνέλαθε σήμερον τὴν ὕπατον ἀρχήν.

«Σφοδρὰ καταιγίς ἐξερράγη μετὰ μεσημβρίαν τῆς σήμερον, κεραυνὸς δὲ πεσὼν κατέκαυσε δρῦν τινα ἐν τοῖς πέριξ τοῦ Βελιανοῦ λόφου.

«Εἷς τι καπηλεῖον κείμενον παρὰ τοῖς πρόποσι τοῦ λόφου Ἰανοῦ ἐγένετο σύγκρουσις καθ' ἣν ἐπληγῶθη ἐπικινδύνως ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ καπηλείου ἢ κρανοφόρος Ἄρκτος.

«Ὁ ἀγορανόμος Τιτιανὸς ἐτιμώρησε τοὺς κρεωπώλας πωλήσαντας εἰς τὸν λαὸν κρέας πρὶν ὑποβάλωσιν αὐτὸ εἰς τὴν ἀρχὴν πρὸς ἐπιθεώρησιν. Τὸ πρόστιμον διετέθη εἰς οἰκοδομὴν ναΐδίου τῇ θεᾷ Λαθερνία.

«Ὁ κολλυβιστὴς τῆς Τραπέζης ἢ Κιμβρικῆ ἀσπίς Λουϊφίδος ὀνόματι, κατὰ χρεως ὢν, ἐδραπέτευσε μὲν σήμερον πλὴν συνελήφθη. Ἐπειδὴ τὰ παρακαταθεμιμένα αὐτῷ ποσὰ ἦσαν ἀκέραια, ὁ πραιτωρ Φοντέγος κατεδίκασεν αὐτὸν νὰ ἐπιστρέψῃ ἀμέσως τὰς παρακαταθήκας.

«Ὁ ὑπὸ τοῦ λεγάτου Νέβρα συλληφθεὶς ἀρχιληστὴς Δημοφῶν ἐσταυρώθη σήμερον.

«Ὁ τῶν Καρχηδονίων στόλος εἰσήλθε σήμερον εἰς τὸν λιμένα τῆς Ὀστίας.»

Ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐγαλκεύθησαν καὶ αἱ ὑπὸ τὸ ὄνομα Δίκτυος τοῦ Κρητὸς καὶ Δούρητος τοῦ Φρυγὸς λατινιστῆ γεγραμμένα καὶ μέ-

(*) Ἐνταῦθα τελευτᾷ τὸ πρῶτον μέρος τῆς περὶ Φράγκων ἐν Πελοποννήσῳ ἀξιοσπουδάστου μονογραφίας τοῦ ἐν Ὁξωνίῳ καθηγητοῦ Tozer. Ἐπονται δ' ἐν ταύτῃ δευτέρον μέρος περὶ τοῦ χρονικοῦ τοῦ Μωρέως καὶ τρίτον Τοπογραφικὰ εἰδήσεις. Τὰ δύο τελευταῖα ταῦτα μέρη ὡς λίαν εἰδικὰ παραλείπονται ἐνταῦθα.